

2. ELEKTRINIŲ DYDŽIŲ MATAVIMAS IR MATAVIMO PAKLAIDOS

Lukas Šivickas, IFF-6/8 gr.

Data: 2017-03-29

Dėstytojas: lekt. Marius Kaminskas

1. **Darbo užduotis.** Išmokti įvertinti elektrinių dydžių matavimo sisteminės paklaidas.

2. **Teorinė dalis.**

- Darbe naudotos formulės:

a) Matavimo prietaiso vienos padalos vertė - $n_0 = \frac{x_{rib}}{N}$.

x_{rib} – ribinė vertė, N padalų skaičius.

b) Išmatuoto dydžio skaitinė vertė - $x = n_0 * n$.

n – rodyklės rodomų padalų skaičius.

c) Rodyklinio prietaiso absoliutinė sisteminė matavimo paklaida - $\Delta x = \frac{r * x_{rib}}{100}$.

r – prietaiso tikslumo klasė.

x – matuojamas dydis (U arba I).

d) Skaitmeninio prietaiso absoliutinė paklaida - $\Delta x = \frac{P}{100\%} * x_{išmatuota} + Z * s$.

x – matuojamas dydis (U arba I).

P – procentais išreikštas prietaiso tikslumas.

Z – jauniausios skilties vieneto vertė arba rezoliucija.

s – prietaiso tikslumą apibūdinančių skaitmenų vertė.

e) Santykinė paklaida - $\delta x = \frac{\Delta x}{x}$.

x – matuojamas dydis (R arba I arba U).

Δx – matuojamo dydžio absoliutinė paklaida.

f) Omo dėsnis - $I = \frac{U}{R}$.

I – srovės stipris.

U – srovės įtampa.

R – varža.

3. Aparatūra ir darbo metodas.

- Darbe pateiktos 4 schemos. Kiekvienam variantui „išmatavę“ srovės stiprį I bei įtampą U , apskaičiuojame rezistoriaus varžą $R = U/I$.
- Kiekvienam variantui įvertinę srovės stiprio bei įtampos nustatymo absoliutines paklaidas ΔI ir ΔU , apskaičiuojame santykinės paklaidas $\Delta I/I$ bei $\Delta U/U$.
- Dydžio $z = f(x, y)$ ribinės paklaidos formulė

$$\Delta z = \left| \frac{\partial f}{\partial x} \right| \Delta x + \left| \frac{\partial f}{\partial y} \right| \Delta y ;$$

čia Δx ir Δy yra tiesiogiai matuojamų dydžių x ir y paklaidos. Pagal šią formulę gauname varžos $R = U/I$ ribinės paklaidos formulę ir kiekvienam atvejui įvertiname $\Delta R/R$. Matavimų bei skaičiavimų rezultatus surašome lentelėje.

Nr.	I, A	U, V	R, Ω	$\Delta I, A$	$\frac{\Delta I}{I}$	$\Delta U, V$	$\frac{\Delta U}{U}$	$\frac{\Delta R}{R}$	$\Delta R, \Omega$

- Remdamiesi matavimo prietaisų tikslumo klase, analizuojame paklaidas $\Delta R/R$.
- Braižome rezistoriaus, su kuriuo „atlikome“ matavimus, voltamperinę charakteristiką $I = f(U)$.

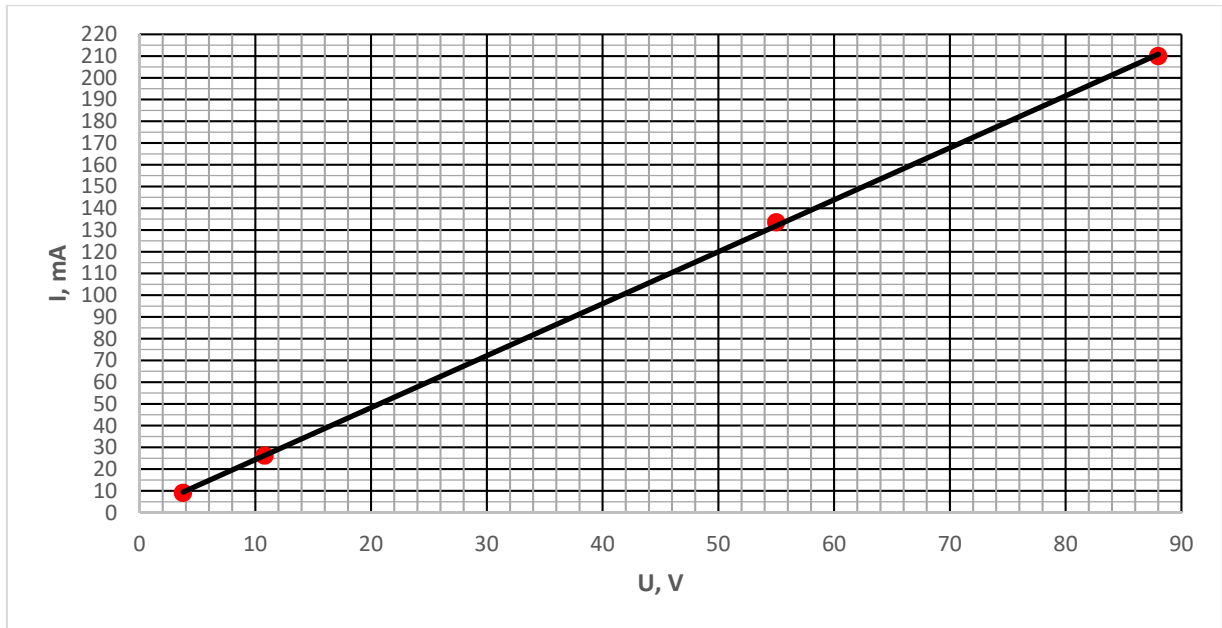
4. Darbo rezultatai.

Mat. Nr.	Ampermetro padalos ribinė vertė x_{rib}	Ampermetro vienos padalos vertė n_0	Voltmetro padalos ribinė vertė x_{rib}	Voltmetro vienos padalos vertė n_0
4.	150	1	10	0,1

1 lentelė: Ampermetro ir voltmetro padalos ribinės ir vienos padalos vertės.

Mat. Nr.	I, A	U, V	R, Ω	$\Delta I, A$	$\frac{\Delta I}{I}$	$\Delta U, V$	$\frac{\Delta U}{U}$	$\frac{\Delta R}{R}$	$\Delta R, \Omega$
1.	$9.05 \cdot 10^{-3}$	3.75	414.4	$3 \cdot 10^{-5}$	$3.3 \cdot 10^{-3}$	0.01	$2.7 \cdot 10^{-3}$	$6.01 \cdot 10^{-3}$	2.5
2.	$2.62 \cdot 10^{-2}$	10.8	412.2	$2.6 \cdot 10^{-4}$	$9.9 \cdot 10^{-3}$	0.01	$9.3 \cdot 10^{-4}$	0.01	4.12
3.	0.21	88	419.1	$6.2 \cdot 10^{-4}$	$3 \cdot 10^{-3}$	0.3	$3.4 \cdot 10^{-3}$	$6.4 \cdot 10^{-3}$	2.69
4.	0.1335	55	412	$1.5 \cdot 10^{-2}$	$1.1 \cdot 10^{-3}$	0.5	$9.1 \cdot 10^{-3}$	0.02	8.24

2 lentelė: Išmatuotos srovės stiprio ir įtampos vertės bei paskaičiuotos jų absoliutinės ir santykinės paklaidos.

1 grafikas. Rezistoriaus voltamperinė charakteristika $I = f(U)$.

5. **Išvados.** Išmatuotos vertės ne visada yra tikslios, nes prietaisai nėra tobuli yra visada yra tam tikros paklaidos. Tas paklaidas galime apskaičiuoti pasinaudoję prietaiso tikslumą.
6. **Literatūra:**
  1. Fizikinės mechanikos laboratoriniai darbai /V. Ilgūnas, K. V. Bernatonis, L. Augulis, S. Joneliūnas, S. Tamulevičius. – Kaunas: Konspektas, 1988.
  2. Tamašauskas A. Fizika 1. – Vilnius: Mokslas, 1987.